

Dr hab. Inetta Nowosad, prof. UZ
Uniwersytet Zielonogórski

RECENZJA

pracy doktorskiej Pani mgr Małgorzaty Majerek na temat:
*Skuteczność warsztatu edukacyjnego w rozwijaniu kompetencji społecznych
młodzieży w ramach lekcji wychowania fizycznego,*
napisanej pod kierunkiem
Pani dr hab. Danuty Wosik-Kawali, prof. UMCS
(promotor pomocniczy: dr Anna Grabowiec)
Lublin 2019, s. 250.

Recenzja została przygotowana na wniosek Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie z dnia 10 lipca 2019 roku zgodnie z wymaganiami stawianymi tego typu ocenom na podstawie Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, a także Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

W mojej ocenie, recenzowana praca doktorska Pani mgr Małgorzaty Majerek eksponuje ważny i bardzo interesujący obszar zarówno analiz teoretycznych, jak i pracy badawczej. O randze zagadnienia *Skuteczność warsztatu edukacyjnego w rozwijaniu kompetencji społecznych młodzieży w ramach lekcji wychowania fizycznego* stanowi przynajmniej kilka kwestii.

Po pierwsze: zapotrzebowanie na badania wyłonione zostało z codzienności szkolnej, w której dostrzeżone zostały poważne deficyty i niezgoda na ich utrwalanie. Zwraca to uwagę na kolejny argument, drugi: bowiem praca jest zorientowana na poszukiwanie skuteczniejszych sposobów oddziaływania, w tym przypadku rozwój kompetencji społecznych i wpisuje się w szeroki kontekst uwarunkowań efektywności i jakości praktyki edukacyjnej szkoły, ewidentnie zorientowany na poszukiwanie skuteczniejszych form oddziaływania – to obszar rzadziej podejmowany przez badaczy w naszym kraju i nadal jawi się jako zaniedbany obszar refleksji naukowej. Po trzecie: nigdy wcześniej jakość i efektywność szkoły (efektywność systemów szkolnych) nie stanowiły tak istotnego problemu jak współcześnie - w aspekcie doświadczanego kryzysu współczesnej kultury i edukacji formalnej i potrzeby wypracowania adekwatnego modelu. Po czwarte: badania nie tylko ukazują skuteczność (w wielu aspektach) proponowanych działań, lecz także wskazują możliwe kierunki dalszego doskonalenia codziennej praktyki szkolnej prowadzonej na rzetelnej podbudowie badań naukowych, których kierunki zostały w pracy wyraźnie

określone, czym pozwalają prognozować zmiany procesów ukierunkowanych na efektywność edukacji. No i ostatni kluczowy argument – piąty: praca i zawarte w niej badania stanowią rzadki niestety model oddolnej próby wzmacniania efektywności procesów wewnątrzszkolnych przez praktyka – refleksyjnego badacza otwartego na innowacje wprowadzane, a wcześniej analizowane/sprawdzone zgodnie z poprawnością nauki.

Zdolność analizy szkolnej codzienności i efektywności procesów wewnątrzszkolnych analizowanych tu przez pryzmat możliwości rozwoju kompetencji społecznych świadczy, iż Doktorantka dostrzega tak wyjątkowo ważną ze społecznego, pedagogicznego i psychologicznego punktu widzenia potrzebę badań i umie ją uzasadnić (s. 6). Jej doświadczenie „refleksyjnego praktyka”, badacza zmieniającego rzeczywistość szkolną najlepiej może przekonać innych praktyków do włączania zaproponowanych działań interwencyjnych w szkolną rzeczywistość i stale je udoskonalać. Zaś szkoła, przyjmująca model doktorantki realizowany przez społeczność nauczycieli (możliwości takie zostały wykazane we wnioskach pracy) stanie się szkołą modelową promującą tzw. dobrą praktykę pod naukową opieką Autorki koncepcji.

Zwrócenie uwagi przez Panią mgr Małgorzatę Majerek na potencjał innowacyjny w praktyce nauczyciela wskazuje, że potrafi uchwycić „ducha czasu” i nie uchyla się od podejmowania ważnych problemów pedagogicznych, na rozwiązanie których istnieje mniej lub bardziej wyraźne zapotrzebowanie społeczne. Zapotrzebowanie to wydaje się szczególnie wyraźne współcześnie, w rzeczywistości określanej przez Z. Baumaną jako „płynnej” lub za Alanem Moore określanej Wiekami Pary¹. I nie chodzi tu o maszyny parowe, ale specyfikę naszej cywilizacji, kultury, instytucji, symboli, które stają się jak para - dynamiczne, zmienne, nieuchwytnie, gorące. Jak zauważa: stałe wzorce, ugruntowane instytucje, autorytety i utrwalona hierarchia już nie działają. Pomysły, rewolucje, wartości - pojawiają się, eksplodują i... znikają, jak halucynacja. To czas ryzyka i niepewności, ale również wolności i możliwości. Wskazane właściwości otaczającej nas rzeczywistości Doktorantka bardzo dobrze dostrzega. Bowiem ma świadomość niedostosowania utrwalonych przez szkoły wzorców i realizowanych funkcji z koncentracją na funkcji kształcącej (s. 6) i podejmuje ryzyko – korzysta odpowiedzialnie z wolności i możliwości realizując projekt innowacyjny.

W efekcie praca kieruje uwagę na potrzebę wzmocnienia w środowisku szkolnym nowych, niepraktykowanych wcześniej rozwiązań, które pomogą przywrócić szkole jej misję przygotowania młodych ludzi do produktywnego życia poza jej murami. Pani Majerek zauważa to w słowach: „W myśl założeń przyjętych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej wychowanie i kształcenie powinno stanowić w pracy szkoły integralną całość. Postulat ten wydaje się tym bardziej uzasadniony, że pełnione przez szkołę funkcje wzajemnie się uzupełniają” (s. 6). Podążając tym tropem wpisuje swoje rozważania w nurt poszukujący zmiany paradygmatu, interpretowanego jako odejście od systemu nastawionego na dostarczanie wiedzy w kierunku systemu zapewniającego obok wiedzy, umiejętności, również

¹ Allan Moore, wymienia trzy epoki: lodu (sztywny patriarchalny system), wody (płynna rzeczywistość, przemiany rozpoczęte w latach sześćdziesiątych) i pary (struktura, w której stare i stałe instytucje znikną, a tempo i intensywność zmian przyjmuje nowy intensywny wymiar).

ukształtowanie postaw – w badaniu koncentrując się na rozwoju kompetencji społecznych.

Posiadanie przez młodzież rozwiniętych kompetencji społecznych nie trzeba tu uzasadniać, gdyż zostało to przeprowadzone przez Doktorantkę jako warunek rozwoju osobistego oraz społecznego, w efekcie skutecznego i konstruktywnego funkcjonowania interpersonalnego. Rzetelność badawcza oraz świadomość podstaw formalno-prawnych tworzących w szkołach warunki do prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej zaowocowały nie tylko skrupulatnością w przygotowaniu procedury eksperymentalnej, lecz także olbrzymią pracą jaką Pani mgr Małgorzata Majerek wykonała prowadząc badania, w tym także warsztaty w grupach eksperymentalnych.

Opierając się na podstawach naukowych bardzo rzetelnie przeprowadziła wywód, którego efektem miało być wyzwolenie nowych możliwości funkcjonowania szkoły w obszarze nieco zaniedbanym, bowiem lekceważonym zarówno przez rodziców uczniów, ale też uczniów i nauczycieli (szczególnie liceów!) wychowania fizycznego, tak by przystawał do cyklu całego naszego życia. Tak ujęte zapotrzebowanie na zmianę (w) edukacji wynosi jako panaceum to, co zwyczajowo określamy mianem innowacji, kreatywności, czy też nowatorstwa. Przedłożoną pracą, zawartymi w niej badaniami i rezultatami Doktorantka udowadnia wartość przyjętego założenia i podstawy oddolnego budowania modelu efektywnej szkoły zorientowanej na jakość procesów edukacyjnych w rodzimym kontekście warunków społeczno-kulturowych.

Trafnie wybrany przez Doktorantkę temat został opracowany na podbudowie wnikliwych i systematycznych analiz aktualnego stanu edukacji. Z jednej strony ze zdiagnozowanych niedostatków, z drugiej zaś strony, z zapotrzebowania na skuteczność procesów wewnątrzszkolnych uwzględniających holistyczne podejście do ucznia. Trudność z tak obranego podejścia wyłania się z braku w istniejących w naszym kraju opracowaniach naukowych (dorobku rozwijanego głównie w krajach anglosaskich) spójnego podejścia do efektywności procesów wewnątrzszkolnych opartego na określonym modelu efektywnej szkoły, w zamian występowaniu wielu (nawet rozbieżnych) sądów i stanowisk cząstkowych. Opracowanie autorskiego modelu w tym przypadku rozwoju kompetencji społecznych uczniów, stanowi wkład Autorki do wypełnienia luki w tym zakresie. Reasumując, szczególną wartością podjętej tematyki jest:

1. Wspieranie przez nauczycieli działań nowatorskich – innowacyjnych w środowisku szkolnym.
2. Orientacja na integralną pracę szkoły realizującą wszystkie funkcje nie ograniczając się do wąsko rozumianej funkcji dydaktycznej.
3. Wyłonienie z cienia pracy nauczycieli wychowania fizycznego i przez pryzmat ich pracy ukazanie możliwego w realizacji potencjału do wykorzystania przez innych nauczycieli wzmacniając efekt synergiczny.

Inna trudność i jednocześnie walor przyjętego podejścia to interdyscyplinarny wywód konsekwentnie prowadzony przez Doktorantkę zarówno w warstwie analiz teoretycznych jak i na poziomie prezentacji rezultatów badawczych. Pomimo faktu, że praca została przygotowana przez reprezentantkę nauk o wychowaniu, to zawarte w niej eksplikacje teoretyczno-badawcze oscylują wokół problemów poruszanych

przez nie tylko współczesną teorię wychowania, pedagogikę zdrowia, lecz także psychologię, socjologię wychowania (edukacji), socjologię kultury, czy też filozofię wychowania. Jest to zatem praca interdyscyplinarna o wyraźnym nachyleniu w kierunku efektywności oddziaływań szkoły zorientowanych na holistyczne podejście do ucznia oraz profesjonalnego funkcjonowania nauczycieli w zawodzie – proces, który w swojej istocie jest zawsze procesem wielostronnym, wielozakresowym. Dowodzi to ogólnej wiedzy teoretycznej Autorki w dziedzinie nauk pedagogicznych i Jej kultury naukowej.

Rozprawa, którą przygotowała mgr Małgorzata Majerek ma dobrze przemyślaną, logiczną i odpowiednio rozwiniętą strukturę, w której wyraźnie można odróżnić wydzielone części: po wstępie umieszczone są rozdziały teoretyczne (rozdziały I-II), następnie w rozdziale metodologicznym zostały przedstawione założenia badawcze (rozdział III), by w kolejnym (rozdział IV) zaprezentować analizę i interpretację wyników tych badań. Całość zamyka zakończenie i wnioski, bibliografia, spis rysunków, wykresów i tabel oraz aneks. W tym klasycznym ujęciu zachowane zostały proporcje pomiędzy głównymi częściami pracy, choć w szczegółowej analizie wskażę na pewne modyfikacje, możliwe do rozważenia w przypadku zamysłu publikacji pracy w formie książki – do czego oczywiście Autorkę zachęcam. Struktura i dobór treści odpowiada wszelkim wymogom stawianym pracom stricte naukowym, jest logiczny i niezwykle interesujący. Część empiryczna podporządkowana jest sformułowanym ideom przewodnim. Kompetencje społeczne stanowią tu kategorię podstawową, która spełnia rolę spoiwa i ma kluczowe znaczenie w formułowanych przez Autorkę wnioskach.

Pod względem formalnym praca jest dobrze skonstruowana i w całości dotyczy zapowiadanej w tytule problematyki. Sprawia wrażenie wnikliwie przemyślanej i spójnej merytorycznie, co dobrze oddaje kompletny i właściwie rozbudowany spis treści. Przyjęta kolejność prezentowanych rozdziałów ma charakter problemowy i stanowi spójną całość w jednakowej konstrukcji: analiza kluczowych dla zjawiska pojęć i ich interpretacja, by dalej na uzyskanej teoretycznej podbudowie przedstawić założenia badawcze i dokonać analizy materiału badawczego. Zawarte w pracy części dopełniają się – to poprawne podejście świadczy o opanowaniu sztuki pisania prac naukowych. Cenne jest ukazanie bogatego obszaru podejść i perspektyw różnych autorów oraz na tej podstawie prowadzenie dyskusji prezentowanych stanowisk. Pozwala to zauważyć, iż Autorka ma świadomość wieloznaczności wprowadzonej w pracy kategorii, ostrożnie ją operuje i umiejętnie stawia konkluzje. Takie ujęcie bez wątplenia wymaga dojrzałości i niezbędnego dystansu. Z tym Autorka poradziła sobie znakomicie.

Na część teoretyczną składają się dwa rozdziały. Pierwszy, to *Teoretyczne podstawy kompetencji społecznych* (s. 11-30), w którym analizie została poddana kategoria kompetencji społecznych. W poprawnie prowadzonym wywodzie Doktorantka wyjaśnia koncepcje kompetencji społecznych przywołując stanowiska różnych autorów, jak również wybrane przykłady empiryczne. Jest to bardzo klarowny tekst poparty starannie przygotowanymi autorskimi opracowaniami graficznymi (s. 12, 15, 23), które porządkują stan wiedzy omawianego zagadnienia. Wzmacniają to jasno

określone podstawy teoretyczne wynikające z właściwego i zadowalającego doboru literatury przedmiotu stanowiącego kanon można by rzec lektur obowiązkowych. Ukazuje to ich Autorkę jako osobę dobrze orientującą się w analizowanej problematyce i umiejącą wykazać najistotniejsze problemy, czy też luki. Jest to o tyle istotne, iż stanowi podstawę do uzasadnienia własnego stanowiska rzutującego na podbudowę teoretyczną badań własnych. To duży walor i w mojej opinii znaczący, zwłaszcza ze względu na praktyczny charakter dysertacji.

W rozdziale drugim: *Charakterystyka wybranych kompetencji społecznych* (s. 31-70), na co zwraca uwagę Doktorantka „zaprezentowano autorski warsztat rozwijania kompetencji społecznych uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Przedstawiono w nim założenia organizacyjno-programowe warsztatu, opisano zastosowane w pracy z młodzieżą metody i techniki rozwijania kompetencji społecznych, jak również przedstawiono scenariusze zajęć” (s. 9). Zapowiedź Doktorantki nie ma jednak pokrycia w tej części treści, a szkoda. W rozdziale drugim mamy przedstawione komponenty, omówione dobrze i uzasadnione. Jednakże nie są one ze sobą powiązane w spójny konstrukt – model. Trochę szkoda, zwłaszcza, że konieczne ku temu treści znajdują się w pracy, jednak w dalszych partiach tekstu rozdziału metodologicznego. W mojej ocenie z powodzeniem model warsztatu i badań, mógł być tu zaprezentowany w spójnym, kompletnym opracowaniu teoretycznego modelu badań, zwłaszcza, że w rozdziale metodologicznym widoczna jest kontynuacja czynionych analiz (podrozdział 4-7). Wydaje mi się, że korzystne byłoby (gdyby Autorka planowała publikację pracy – do czego oczywiście zachęcam) włączenie w rozdział drugi treści podrozdziału 4-7 z rozdziału III pracy i są to: (4)zarys problematyki wychowania fizycznego, (5)założenia organizacyjno-programowe warsztatu realizowanego w ramach lekcji wychowania fizycznego, (6)metody i techniki rozwijania kompetencji społecznych zastosowane w pracy z młodzieżą i (7)warsztat rozwijający kompetencje społeczne młodzieży. Wówczas aktualne treści rozdziału drugiego mogłyby być ujęte, po dwóch pierwszych zagadnieniach wprowadzających (4,5). Scenariusze zajęć (s. 113-151) sugerowałabym umieścić w aneksie lub w przypadku publikacji skierowanej do nauczycieli o bardziej metodycznym charakterze – jako oddzielny rozdział - wówczas nawet szerzej omówiony, uwzględniający możliwości zastosowania innych wariantów, czy też uwag dotyczących eliminacji pewnych zagrożeń/ograniczeń, które mogą wystąpić, zatem należy uwzględnić w pracy. W opracowaniu metodycznym takie uwagi mogą być bardzo cenne, zwłaszcza, że poparte są doświadczeniem Autorki w realizacji warsztatów.

Wydaje mi się, że przemyślenie sugerowanego przeze mnie układu w przypadku publikacji pracy może być bardziej czytelne/zrozumiałe dla odbiorcy w przypadku założenia, iż w większości będą to nauczyciele. Pokazując też wyraźnie związek nauki z praktyką. Tak przedstawione treści mogą również w pełni oddawać zamiar Doktorantki zaprezentowany we wstępie.

W rozdziale III *Metodologiczne podstawy badań własnych* zaprezentowane zostały bardzo poprawnie przyjęte założenia badawcze i stanowią wkład do myśli społecznej i badań nad młodzieżą. Widać tu dobre opanowanie umiejętności badawczych rozwijające szkołę badań eksperymentalnych Pani Promotor dr hab. Danuty Wosik-Kawali prof. UMCS. Bezценne doświadczenia Pani Promotor wpłynęły

na ukształtowanie warsztatu badawczego Doktorantki – w efekcie odwagę w podejmowaniu tak trudnych zadań badawczych i jednocześnie wysoce wartościowych. Warto podkreślić, iż zastosowana w pracy metoda eksperymentu pedagogicznego jest dość rzadko wykorzystywana w badaniach pedagogicznych i niestety wciąż jeszcze przez wielu badaczy niedoceniana – a szkoda. Omijanie, czy też unikanie badań eksperymentalnych wynika zazwyczaj z faktu, iż badania te są czasochłonne, wymagają dokładnego, precyzyjnego opracowania modelu badań oraz osobistego zaangażowania badacza. Istotnym wymogiem jest także postulat dokonywania go wyłącznie w warunkach naturalnych (M. Łobocki 2004). Zwracam uwagę na ten fakt, bowiem wielu młodych badaczy wybiera przysłowiową „drogę na skróty” i sięga po inne metody prowadzenia badań bez głębszego zrozumienia, jak i szczegółowego uzasadnienia podjętej decyzji. Inaczej Doktorantka, której rzetelność w postępowaniu badawczym łączy z postawą refleksyjnego praktyka – nauczyciela, który nie jest obojętny na zauważalne braki/niedostatki w funkcjonowaniu systemu edukacji i ma potrzebę oraz pomysł podbudowany i uzasadniony naukowo na eliminację owych zaniedbanych pól. Tym bardziej wysoko oceniam wyjście naprzeciw istniejącym przeszkodom i włączenie się w trudny obszar badań.

W tej części pracy Autorka prawidłowo określiła przedmiot badań i sformułowała cele, które zrealizowała, bowiem zaplanowała i przeprowadziła eksperyment, wyprowadziła z niniejszego wnioski – w efekcie wzbogaciła teorię. Zrealizowała również cel utylitarny - formułując na podstawie przeprowadzonego eksperymentu postulaty dla praktyki pedagogicznej, które zostały zamieszczone w zakończeniu pracy. Poprawnie sformułowała problemy badawcze, adekwatnie do których, w kolejnej części pracy (rozdział czwarty) przeprowadziła analizę i interpretację wyników badań własnych. Przedstawiła wykaz zmiennych (s. 76-77) i wskaźników, które zostały omówione w szczegółowej prezentacji poszczególnych narzędzi (s. 78-93). Właściwie dobrała i omówiła zastosowane metody, techniki, no i oczywiście narzędzia badawcze, których komplet został umieszczony w aneksie. Również części dotyczące omówienia organizacji i przebiegu badań oraz próby badawczej są równie poprawnie przedstawione (s. 93-98).

Zawarte w tej części pracy teoriopoznawcze uwarunkowania warsztatu rozwijania kompetencji społecznych młodzieży zostały szczegółowo przedstawione na stronach 102-151. Przyjęty za podstawę opracowanego warsztatu model teoretyczny odwołuje się do założeń humanistyczno-poznawczo-behawioralnych, gdyż uczeń traktowany jest jako jednostka aktywna, samodzielna, mająca prawo do bycia sobą i co najważniejsze odpowiedzialna za kierowanie swoim postępowaniem. Jego zachowanie wynika z posiadanych poglądów, sposobu myślenia o sobie i innych ludziach, zakodowanych w strukturach poznawczych, czyli systemie informacji wewnętrznych, utrwalonych w pamięci (Kozielecki 1996, s.191–192). Zachowanie zaś to wyuczona umiejętność o cechach kompetencji, służąca sprawnemu i skutecznemu realizowaniu określonych celów. Umiejętność tę ćwiczy się w wyniku m.in. odgrywania różnego rodzaju ról czy sytuacji. To bardzo poprawnie opracowany wywód, który – co wcześniej już zasugerowałam – w przypadku publikacji pracy warto włączyć do treści prezentowanego tu rozdziału drugiego, lub ograniczyć wyłącznie do prezentacji samego modelu badawczego.

Przedstawione i zrealizowane badania ewidentnie służą podnoszeniu skuteczności kształcenia w szkole i tak też zostały zaplanowane. W efekcie na ich podstawie mogą być modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania. Tym samym badanie wpisuje się w działalność innowacyjną i eksperymentalną prowadzoną pod opieką jednostki naukowej. Wysoce eksponowany walor praktyczny pracy widoczny jest na kilku poziomach: (1) na poziomie teoretycznego konstruktów (modelu) kształtowania kompetencji społecznych do realizacji w formie warsztatów na lekcjach wychowania fizycznego, choć z powodzeniem możliwego do realizacji (na co Doktorantka również zwraca uwagę) także w ramach innych przedmiotów, a już koniecznie lekcji wychowawczych (2) opracowania koncepcji warsztatu, jak również (3) analizy jego skuteczności. W efekcie stanowią wartościowy zamiar podniesienia skuteczności oddziaływań wychowawczych szkoły w zakresie kompetencji społecznych uczniów.

Rozdział IV o tytule: *Skuteczność warsztatu edukacyjnego w rozwoju kompetencji społecznych młodzieży w ramach lekcji wychowania fizycznego w świetle przeprowadzonych badań*, oddaje szczegółowo zaplanowaną procedurę badawczą, która została właściwie przeprowadzona dostarczając niezwykle interesujących informacji odnośnie do poziomu poszczególnych kompetencji uczniów. Również sposób gromadzenia i interpretowania danych empirycznych nie budzi zastrzeżeń. Badania zostały prawidłowo przeprowadzone, wnikliwie i starannie udokumentowane, przedstawione w sposób czytelny, poprawny metodologicznie i statystycznie. Ta wartościowa część pracy ujawnia podobne cechy prowadzonych wcześniej analiz. Także i tu na pozytywną ocenę zasługuje dokładność, szczegółowość, rzetelność gromadzenia, porządkowania i opracowania danych, zwłaszcza, że były one prowadzone w toku codziennych zajęć głębiej wnikając w zrozumienie zjawisk tworzonego w szkole świata. Wartościowy jest również fakt, iż materiał badawczy pozyskany przez Doktorantkę skłania do wysuwania licznych postulatów doskonalących praktykę, które oczywiście formułuje sama Autorka. Rzeczowe analizy i interpretacje, wyważone w ich realności odniesienia do praktyki, w których jeśli nawet można znaleźć słabsze punkty, wymagające korekty lub wzmocnienia, nie widać tendencji do przyjmowania przedzałożeń i werbalnego dowodzenia kwestii, które w naukowy sposób nie znajdują potwierdzenia. Treść dowodzi, że Autorka zna zasady projektowania badań w naukach pedagogicznych oraz, iż istotne dane przedstawia bardzo starannie, w sposób sprawny i kompletny, zaś wyniki badań zostały dobrze dowiedzione.

Zwieńczeniem studiów i badań zaprezentowanych w recenzowanej rozprawie doktorskiej stanowi zakończenie i wnioski, które stanowią udaną próbę usytuowania uzyskanych wyników z ustaleniami zawartymi w literaturze przedmiotu oraz „wskazania” dalszych inspiracji dla innych badaczy, zaś dla praktyków przekonujący materiał poparty dokładną znajomością pracy z uczniem w realiach szkoły ponadgimnazjalnej. Bezsprzecznie uzyskane wyniki wskazują możliwość wprowadzenia zmian w codzienności pracy szkoły uwzględniając rozwój kompetencji społecznych, ale także w kształceniu i doskonaleniu nauczycieli. W mojej ocenie upowszechnienie materiału badawczego powinno stanowić ważny obszar refleksji zarówno nauczycieli akademickich, jak i edukatorów systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ze względu na fakt, iż praca dotyczy tematu o dużym

znaczeniu dla praktyki pedagogicznej, warto by Autorka podjęła trud przygotowania tekstu do druku w formie książki lub cyklu artykułów.

Zdolność analizy przemian edukacyjnych w tak delikatnej materii jak kształtowanie kompetencji społecznych oraz umiejętność dokonania trafnej diagnozy i analizy problemu przez pryzmat możliwości jej rozwoju w ramach szkolnych zajęć (tu warsztatów) świadczy, iż Doktorantka dostrzega tak wyjątkowo ważną ze społecznego, pedagogicznego i psychologicznego punktu widzenia potrzebę zmian codziennej praktyki. Jednocześnie potrafi uchwycić „ducha czasu” i nie uchyła się od podejmowania ważnych problemów pedagogicznych, na rozwiązanie których istnieje wyraźne zapotrzebowanie społeczne.

W konkluzji z pełną odpowiedzialnością wyrażam przekonanie, że napisana pod kierunkiem Pani dr hab. Danuty Wosik-Kawali praca Pani mgr Małgorzaty Majerek pt. *Skuteczność warsztatu edukacyjnego w rozwijaniu kompetencji społecznych młodzieży w ramach lekcji wychowania fizycznego*, jest pozycją nowatorską i wartościową poznawczo. Autorka opracowała podjęty temat w sposób rzetelny, wykazując się umiejętnością prowadzenia wielopłaszczyznowych interdyscyplinarnych analiz z uzyskanych materiałów badawczych. Wykazała również bezsporną i zadowalającą znajomość podstaw teoretycznych badanego problemu. Wiele analiz przedstawionych w pracy ma nowatorski i oryginalny charakter w polskiej literaturze naukowej, stanowiąc niezaprzeczalny wkład Autorki w dalszy rozwój i poszerzenie pól badawczych we współczesnej pedagogice.

Na tej podstawie stwierdzam, że przedstawiona do recenzji praca Pani mgr Małgorzaty Majerek spełnia warunki określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (art. 13) i innych przepisach. W związku z tym wnoszę o przyjęcie dysertacji oraz dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów wszczętego przewodu doktorskiego

